

Nekrologer.

Nicolai Ahlmann.

Ved en lille Vig af Augustenborg Fjord lå der i tidligere Tid en Fiskerhytte, som blev beboet af en Slags hertugelig Embedsmand, der kaldtes Ålmanden, fordi han skulde forsyne Hertugens Kjøkken med Ål fra Fjorden. Ålmandens Bestilling gik ikke i Arv fra Fader til Søn, hans Navn derimod i Reglen, og således opstod Tid efter anden forskjellige alsingske Slægter Ålmand eller som Navnet senere blev skrevet Ahlmann. Der kjendes ialt tre alsingske Slægter af dette Navn, som, uagtet de har hver sin Stamfader, dog alle — efter hvad gamle Alsingere påstå — stammer fra „Ålmandens“ Hytte ved Augustenborg Fjord.

Nicolai Ahlmann tilhørte en af disse gamle alsingske Slægter. Han blev født i Sønderborg, hvor hans Fader var Skibskaptejn, den 17. November 1809, besøgte Byens offentlige Skole og lærte senere Landvæsenet på sin Fødeø. Fra 1839—47 var han Forpagter af Juellinge på Lolland. Senere købte han en større Gård i Skåne, som han imidlertid atter solgte med stor Fordel i 1857, for at vende tilbage til sin Fødeø, hvor han købte Herregården Werthemine. Efter nogle Års Forløb bortforpagtede han atter denne Gård, og bosatte sig derefter på Augustenborg, hvor

han levede meget stille og tilbagetrukken, som det passede hans Natur bedst, i de første År efter Krigen.

Ahlmann deltog ikke i det politiske Liv, før Pragerfreden var afsluttet. Han var svagelig af Helbred, tilbøjelig til at undervurdere sine egne Ævner og vilde helst leve ubemærket i Privatlivets Fred og Hygge. Men han var en overordentlig varmtfølende Fædrelandsven og kunde derfor, skjøndt det kostede ham megen Selvovertindelse, heller ikke holde sig tilbage fra den opslidende politiske Kamp, da hans bedste Venner og Meningsfæller trængte ind på ham og forlangte, at han skulde stille sine Ævner og Kræfter i den danske Sags Tjeneste.

Da Fredsvilkårene fra Nikolsburg blev bekendte i Sønderjylland, besluttede Nordslesvigerne straks at sende en Deputation til Berlin for at bringe Kong Wilhelm en Tak for Bestemmelsen om Nordslesvigs Gjenforening med Danmark på Grundlag af en fri Folkeafstemning. Det første Forsøg på at samle Deputationen strandede imidlertid. Sagen blev ikke godt forberedt, og der mødte den fastsatte Dag altfor få på det aftalte Mødested, til at de kunde stå som en fuldgyldig Repræsentation for den nordslesvigske Befolkning. Planens Udførelse blev derfor opsat til et senere Tidspunkt, og Mellemtiden lovede de, der var mødte, at benytte til at samle flere Deltagere hver i sin Kreds. Blandt dem, der gav Møde første Gang, var Konsul With fra Nordborg og Slagtermester Reimers fra Sønderborg. Disse to Mænd blev på Hjemvejen enige om at tage til Augustenborg for ved forenede Anstrængelser at bevæge deres Ven Ahlmann til at rejse med til Berlin. Nogle Dage senere mødtes de efter Aftale hos Ahlmann, og de forlod ikke hans Bolig, før han havde overvundet

sine mange Betæneligheder og lovet at møde i Flensborg den 30. August som Medlem af Deputationen.

På den fastsatte Dag mødte Ahlmann også i Flensborg som en af „de 47“. Hans Venner foreslog ham straks til Ordfører for Deputationen, fordi de med Rette mente, at hans varme danske Sindelag og noble Karakter i Forbindelse med hans mangesidige Kundskaber og indgående Kjendskab til det tyske Sprog måtte gjøre ham særdeles skikket dertil. Og skjønt ikke få var betænkelige ved at give den lille, uanselige og stiltfærdige Mand, der endnu var ukjendt i det offentlige Liv, en så fremskudt Plads, blev Ahlmann alligevel valgt til Ordfører på Vejen til Berlin, og dermed begyndte hans politiske Løbebane.

Deputationen fik hverken Foretræde hos Grev Bismarck eller Kongen, og Ahlmann fik derfor heller ikke denne Gang Lejlighed til at føre Ordet for sine Landsmænd. Men den almindelige Opmærksomhed var nu bleven henledet på ham, og da han efter Hjemkomsten fra Berlin var meget virksom, både som Deltager i politiske Møder og ved Iværksættelsen og Udbredelsen af nye Adresser til Kongen og Deputeretkamret, var han selvskreven til Folkerepræsentant, da der blev udskrevet Valg til den grundlovgivende Rigsdag for det nordtyske Forbund.

Valget fandt Sted den 12. Februar. Ahlmann var opstillet som Kandidat i anden Valgkreds, der bestod af Als, Sundeved, Flensborg og Angel og skjønt Udfaldet derfor var meget tvivlsomt, blev han dog valgt med over 300 Stemmers Flertal. Han debuterede derefter i Rigsdagen den 8. Marts med et Forsvar for hans eget Valg, som Tyskerne forsøgte at få kuldkastet, bl. a. fordi man efter Franckes Sigende „i Sundeved og på Als ikke blot

havde båret Syge fra Sengen til Valgurnen, men også betalt halve Specier for Stemmer“. Valget blev inidlertid godkendt og den 18. Marts indbragte han sammen med Krüger følgende Ændringsforslag til Forfatningsudkastets § 1. „Til Forbundsområdet hører ikke de Distrikter af Hertugdømmet Slesvig, i hvilke Befolkningen har en traktatmæssig Ret til at afstemme om, til hvilken Stat de vil høre.“ Begge Forslagsstillerne havde Ordet for at motivere Forslaget og Ahlmann udtalte bl. a. ved denne Lejlighed: „Vi tror, at Nordslesvig kun er i en momentan, snart ophørende Forbindelse med Tyskland; derfor er det vor Pligt kun at varetage Nordslesvigs Tarv og kun at tage vor Plads her som en Påmindelse om Opfyldelsen af Pragerfreden.“ Dermed var den Politik angivet, som de nordslesvigske Repræsentanter derefter fulgte indtil Krügers Død, og som de i Rigsdagen navnlig søgte at fremme ved atter og atter at stille lignende Ændringsforslag, for derved at fastslå Nordslesvigs særlige Stilling.

Så snart den grundlovgivende Rigsdag havde vedtaget Forfatningen, opløstes den, og nye Valg blev udskrevne. Forinden fik Krüger og Ahlmann dog Lejlighed til at afgive den af den sidstnævnte forfattede Erklæring om Nordslesvigs statsretlige Stilling, som sluttede med de klassiske Ord: „Vi er Danske, vi vil forblive Danske, og vi vil behandles efter Folkerettens Grundsætninger.“

Det havde vakt en for Tyskerne meget ubehagelig Opsigt i Evropa, at der i Februar var bleven valgt to danske Repræsentanter for Nordslesvig. For at hindre en Gjentagelse deraf, foretoges der derfor, før Valgere den 31. August fandt Sted, efter Scheel-Plessens Forslag

en Omlægning af de nordslesvigske Valgkredse. Als og Sundeved, Løgumkloster Amt og Slogs Herred blev taget fra anden og henlagt henholdsvis til første og fjerde Valgkreds, mens Åbenrå Amt, hvis Folketal var betydeligt mindre, og som dertil var mere befængt med Tyskhed, blev henlagt til anden Valgkreds. Der var under disse Forhold ringe Udsigt til en ny Valgsejr i denne Kreds, men Danskerne besluttede alligevel at deltage i Valget og atter at samle Stemmerne på Ahlmann. Der blev på Valgdagen ialt afgivet 25,598 danske og kun 24,664 tyske Stemmer i Sønderjylland, men Valggeometrien var så godt gennemført, at der desuagtet blev valgt tre tyske og kun én dansk Rigsdagsmand. Ahlmann faldt for den tyske Kandidat, men hvis Valgkredsen ikke var bleven omlagt, vilde han atter have sejret med omtrent 300 Stemmers Flertal.

Ahlmanns Virksomhed som Rigsdagsmand blev således kortvarig, men da der to Måneder senere foretoges Valg til den preussiske Landdag, valgtes han — atter sammen med Krüger — til Landdagsmand, uden at man senere ved Valggeometri kunde hindre hans Gjenvalg.

Da Landdagen trådte sammen først i December nægtede Krüger og Ahlmann som bekjendt at aflægge den foreskrevne Ed på Forfatningen, med mindre der i Edsformularen blev taget Hensyn til de af dem repræsenterede Landsdeles særlige Stilling. Forretningsudvalget, som Sagen først blev forelagt, foreslog imidlertid under Henvisning til de polske Landdagsmænds Edsnægtelse i 1850, at de to Deputerede skulde aflægge Eden uden Forbehold, hvis Valget skulde være gyldigt, og Landdagen vedtog Udvalgets Forslag. Ahlmann og Krüger blev derefter påny opfordrede til at aflægge Eden, og da de desuagtet fast-

holdt deres Edsnægtelse, erklæredes deres Mandater for ugyldige, og nye Valg blev udskrevne.

Men de danske Valgmænd gjenvalgte énstemmigt de to Landdagsmænd, og næste Efterår mødte de atter i Deputeretkamret og nægtede at aflægge Eden. Forretningsudvalget foreslog atter at erklære Valgene for ugyldige, men en tysk Deputeret, som mente, at det kun vilde føre til Gjentakelser i det uendelige, foreslog derfor, at Kamret af praktiske Grunde simpelt hen skulde nægte de to Landdagsmænd Adgang til Salen, indtil de faldt til føje, og dette Forslag blev vedtaget.

Ahlmann og Krüger svarede med endnu samme Dag frivillig at nedlægge deres Mandater, og Regeringen måtte så alligevel udskrive nye Valg. Og atter valgtes de samme Landdagsmænd, atter nægtede de at aflægge den foreskrevne Ed under Henvisning til, at de kun vilde benytte deres Mandater for så vidt, de derved kunde fremme Opfyldelsen af Pragfredens § 5, atter blev Valgene erklærede for ugyldige, og atter så Regeringen sig nødsaget til at udskrive nye Valg. Landdagen blev ikke fri for Gjentakelser. Først i Halvfjerdserne måtte der endog foretages Valg flere Gange årlig, fordi Ahlmann og Krüger på Grund af den Behandling, der var bleven dem til Del i Berlin, gjentagne Gange nægtede at modtage de på dem faldne Valg.

Ahlmann var meget virksom i disse År. Han fik aldrig Sæde i Deputeretkamret, men Edsnægtelserne gav ham og hans Kampfælle Lejlighed til mange skriftlige Henvendelser til Kamret og dets Formand. Og disse Henvendelser, som var af forskjellig Art, skyldtes som oftest Ahlmanns Initiativ og blev også i Reglen affattede af

ham. Men hans politiske Virksomhed indskrænkede sig ikke dertil. Han søgte ved enhver tænkelig Lejlighed at fastslå de tre Grundsætninger: at Nordslesvigerne var Danske, at de vilde vedblive at være Danske, og at de havde en uomstødelig Ret til at blive gjenforenede med deres gamle Fædreland. Da Kong Wilhelm i 1868 gjæstede Sønderjylland, var Ahlmann Ordfører for en Deputation, som modtog Kongen i Flensborg og — som bekjendt for-gjæves — søgte Foretræde for at tilskjendegive ham Nordslesvigernes Vilje, Ønsker og Håb. Året efter var han med det samme Formål for Øje med til at affatte, udbrede og overbringe Kong Wilhelm den store Adresse, som var underskrevet af 27,493 myndige Mænd, og som Deputationen, da Kongen nægtede den Foretræde, senere ved Ahlmann indsendte til Deputeretkamret. Sammen med Krüger iværksatte han mange politiske Sammenkomster og Møder i Nordslesvig, og han havde gjentagne Gange, således i 1868, da han var Fører for Sønderjyderne på Toget til Århus, Lejlighed til at tale Sønderjyllands Sag for store Forsamlinger i Kongeriget.

Ahlmann var en meget begavet og intelligent Mand. Han vandt sig tidlig en stor Vennekreds ved sin personlige Elskværdighed, og gennem den udøvede han sin første politiske Indflydelse. Da han af Naturen var meget blød og dybtfølende, var hans personlige Optræden ikke som Krügers præget af Djærvhed og Viljeskraft; men da han trådte i direkte Forbindelse med den store Befolkning indgød hans stærke Retsbevidsthed straks Vælgerne Tillid, og uden at være veltalende fængslede og henrev han dem med sin varme, hjærtelige og stemningsrige Tale.

Ahlmann blev ikke Politiker af Tilbøjelighed, men

kun fordi hans Hjemland til en given Tid trængte til hans Ævner og Kræfter. Han havde fra første Færd af betragtet Nordslesvigs Forbindelse med Preussen og dermed hans egen politiske Virksomhed som rent foreløbig. Men Ærene gik, og der fulgte Skuffelse på Skuffelse. Underhandlingerne i 1868 om Opfyldelsen af Pragfredens § 5 blev afbrudte og ikke gjenoptagne, og den fransk-tyske Krig endte med Frankrigs Nederlag. Disse Forhold i Forbindelse med tiltagende Legemssvagthed øvede deres store Indflydelse på ham, og træt af den politiske Kamp trak han sig 1875 tilbage fra sin offentlige Virksomhed. Kort efter solgte han sin Gård og drog til Kjøbenhavn, hvor han levede stille og ubemærket indtil sin Død. Begivenhederne i Sønderjylland vedblev han at følge med Interesse, og han var i sine sidste Leveår aldrig gladere, end når han fik Besøg af gamle sønderjydske Venner og sammen med dem kunde opfriske Minderne fra den mest virksomme Del af hans Liv. Han døde den 12. Februar 1890. Hans Venner i Sønderjylland, som 1868 overrakte ham et Sølvdrikkehorn til Tak for hans modige Optræden i Berlin, hædrede hans Minde ved at lægge en Sølvkrans på hans Bære.

A. C. C. Holdt.

Andreas Christian Christiansen Holdt blev født 1821 i Jarlund, Medelby Sogn i Mellemslesvig. Han har givet en livlig Skildring af sin Barndoms- og Skoletid i det af Steenstrup udgivne „Dansk Maanedsskrift“. Omgangssproget i Sognet var udelukkende dansk, men Kirke- og Skolesproget desuagtet tysk, og da Undervisningen på

Seminariet i Tønder, som han besøgte fra 1843—45, ligeledes blev meddelt i det tyske Sprog, blev hans Dannelse hovedsagelig tysk, hvad han endnu i sin høje Alder følte som et stort Savn.

Fra 1843—45 var Holdt Huslærer på Søndergård ved Højer, 1845—47 Lærer i Flensborg, 1847—49 Lærer i Koldbæk og Tårnskov og fra 1849—51 Degn i Vanderup. Han havde allerede den Gang sluttet sig til den danske Sag af sin inderste Overbevisning, og med åbent Øje for Modersmålets betrængte Stilling og de deraf følgende ulykkelige Skoleforhold i Mellemslesvig begyndte han i Vanderup at tale Dansk med Skolebørnene og at meddele dem Undervisning i deres Modersmål.

Fra 1851—64 var Holdt Organist og Lærer i Lyksborg. I dette Tidsrum brugte han sin Fritid til et indgående Studium af Sønderjyllands ældre Historie. Han undersøgte Arkiver, Kirkebøger m. m. og samlede flittigt på Bidrag til Mellemslesvigs, særlig Lyksborgs Historie. De fleste af hans Samlinger fra denne Tid findes i Rigsarkivet.

Under Krigen måtte Holdt dele Skjæbne med såmange andre danske Lærere i Mellemslesvig og forlade sit Embede. Han tænkte en Tidlang på at søge Embede i Kongeriget, men afdøde Overlærer Monrad bevægede ham til at opgive denne Plan og til i 1865 at oprette en dansk Realskole i Flensborg. Som Bestyrer af denne Skole havde han i det følgende Tiår mange Gjenvordigheder at kæmpe med, men han forstod at finde dygtige Medhjælpere, og Skolen var i jævn Fremgang indtil 1875, da den pludselig blev lukket af de preussiske Myndigheder, fordi Holdt som Medlem af den danske Borgerforenings Bestyrelse ikke længere var „sittlich befähigt“ til at lede en Privatskole.

Holdt havde allerede før den Tid leveret Bidrag til forskjellige Blade og Tidsskrifter. Nu oprettede han „Nordslesvigsk Søndagsblad“, som han redigerede i flere År og var en stadig Medarbejder ved til sin Død. Samtidig offentliggjorde han mange Bidrag til Mellemslesvigs Historie og Topographie i Dagspressen, særlig i „Flensb. Avis“ og „Flensb. Annoncenblatt“. Han dvælede altid med Forkjærlighed ved Byen Flensborgs tidligere Forhold og udgav 1884 en Bog om denne By,*) som indeholder mange nye og gode Oplysninger, men ikke tilfredsstillede Forfatteren, fordi han, da Bogen fremgik af et Kompromis med en tysk Forlægger, imod sin Vilje måtte udelade meget, som han havde ønsket at tage med. Holdt havde under sin Forfattervirksomhed stærkt følt Savnet af et særegt sønderjydsk Tidsskrift og hilste derfor med Glæde Fremkomsten af „Sønd. Aarb.“, som han straks lovede at støtte med Bidrag, og også har leveret Bidrag til.

A. C. C. Holdt var en ægte gammeldags Skolemesternatur, jævn og bramfri i al sin Færd, stille og tilbageholdende, flittig og arbejdssom, tro mod sin Overbevisning, selv når den krævede store Ofre, og pligtopfyldende indtil det sidste. Han var lige agtet af Venner og Modstandere og beklædte flere Tillidsposter i Byen Flensborg.

Holdt døde efter længere Tids Svagelighed d. 28. April 1890 og blev jordet i Flensborg.

H. P. Hanssen-Nørremølle.

---

*) Flensburg früher und jetzt. Flensburg 1884.